
OŚWIADCZENIE DOTYCZĄCE RODZINY INDEKSÓW OBLIGACJI SKARBOWYCH

Oświadczenie dotyczące Rodziny Indeksów Obligacji Skarbowych , przyjęte Uchwałą Zarządu nr 74/2023 z dnia 20.07.2023 r. (z późn. zm.)		
Status dokumentu: publiczny		
Obowiązuje od: 20.07.2023 r.		
Tekst jednolity z dnia: 22.09.2026 r.		
Historia zmian:		
Uchwała Zarządu	zmiany	data
52/2025 z dnia 06.05.2025	Zmiana treści pkt dotyczącego Procedury postępowania w przypadku błędów; określenie, kiedy wymagane jest powtórne wyznaczenie wskaźnika referencyjnego	06.05.2025
155/2026 z dnia 22.09.2026	Aktualizacja oświadczenia w części: Kluczowe pojęcia, Kod ISIN, Rynek, będący przedmiotem pomiaru (dodanie indeksu GPWB-B3Y - GPWB Poland Government Bond 3Y+); zmiana tytułu „Wskaźniki istotne i pozaistotne” na „Istotne wskaźniki referencyjne” oraz zmiany aktualizujące	22.09.2026

Niniejszy dokument stanowi oświadczenie dotyczące wskaźników referencyjnych (ang. *benchmark statement*), o którym mowa w art. 27 Rozporządzenia (UE) 2016/1011 z dnia 8 czerwca 2016 r. w sprawie indeksów stosowanych jako wskaźniki referencyjne w instrumentach finansowych i umowach finansowych lub do pomiaru wyników funduszy inwestycyjnych (Rozporządzenie o Wskaźnikach Referencyjnych – „BMR”) przedstawione przez GPW Benchmark S.A. („Administrator”) jako podmiot sprawujący kontrolę nad opracowywaniem Indeksów Obligacji Skarbowych oraz posiadający zezwolenie Komisji Nadzoru Finansowego na pełnienie funkcji administratora wskaźników referencyjnych.

Niniejsze oświadczenie stanowi podsumowanie najważniejszych elementów metodologii służącej opracowywaniu Indeksów Obligacji Skarbowych („metoda”), oraz najważniejszych procedur z tym związanych. Metoda oraz procedury opisane są szczegółowo w dokumentacji indeksów giełdowych i obligacji, opublikowanej na stronie internetowej gpwbenchmark.pl.

Definicje pojęć, stosowanych w celu opisu metody opracowywania Indeksów Obligacji Skarbowych, zawarte są w odrębnym *Zestawieniu kluczowych terminów dotyczących Rodziny Indeksów Giełdowych, Rodziny Indeksów Obligacji Skarbowych, Indeksu CEEplus oraz Indeksu GPWB-CENTR*, stanowiącym niezależny element Oświadczenia.

Data publikacji oświadczenia: 20.07.2023 r.

Data ostatniej aktualizacji: 22.09.2026 r.

Kluczowe pojęcia [art. 27 ust. 2 lit. a BMR]¹

Definicje kluczowych pojęć dotyczących Indeksów Obligacji Skarbowych określone są w *Zestawieniu kluczowych terminów dotyczących Rodziny Indeksów Giełdowych, Rodziny Indeksów Obligacji Skarbowych, Indeksu CEEplus oraz Indeksu GPWB-CENTR*, dostępnym na [stronie internetowej Administratora](#). Opis rynku, będącego przedmiotem pomiaru, oraz jego granic geograficznych zawarto poniżej.

Kod ISIN [art. 1 ust. 1 lit. b RTS]

Indeks	Kod ISIN
TBSP.Index - Treasury BondSpot Poland Index	PL9999996652
GPWB-B1Y3Y - GPWB Poland Government Bond 1Y-3Y	PL9999999474
GPWB-B1Y4Y - GPWB Poland Government Bond 1Y-4Y	PL9999996645
GPWB-B1Y5Y - GPWB Poland Government Bond 1Y-5Y	PL9999996637
GPWB-B3Y5Y - GPWB Poland Government Bond 3Y-5Y	PL9999996629
GPWB-B3Y - GPWB Poland Government Bond 3Y+	PL9999996348
GPWB-B5Y - GPWB Poland Government Bond 5Y+	PL9999996611
GPWB-BWZ - GPWB Poland Government Floating Rate Bond	PL9999996538

Wykorzystanie przekazywanych danych wejściowych [art. 27 ust. 2 lit. c BMR, art. 1 ust. 1 lit. c RTS]

Administrator nie wykorzystuje przy opracowywaniu Indeksów Obligacji Skarbowych danych wejściowych przekazywanych przez podmioty przekazujące dane w rozumieniu Rozporządzenia o Wskaźnikach Referencyjnych (BMR).

Charakterystykę danych wejściowych wykorzystywanych przez Administratora opisano poniżej.

Rynek, będący przedmiotem pomiaru [art. 27 ust. 1 lit. a BMR, art. 1 ust. 2 lit. a-c RTS]

Indeksy mają na celu odzwierciedlenie realiów na rynku Treasury BondSpot Poland tj. hurtowym rynku obligacji skarbowych denominowanych w złotych, organizowanym przez BondSpot („rynek bazowy”).

Każdy z Indeksów mierzy kapitalizację jego portfela, rozumianą jako bieżącą rynkową wartość obligacji (Kurs Referencyjny z uwzględnieniem ceny nominalnej i narosłych odsetek).

Portfele poniższych Indeksów obejmują obligacje **o stałym oprocentowaniu oraz zerokuponowe**:

- ✓ TBSP.Index
- ✓ GPWB Poland Government Bond 1Y-3Y
- ✓ GPWB Poland Government Bond 1Y-4Y
- ✓ GPWB Poland Government Bond 1Y-5Y
- ✓ GPWB Poland Government Bond 3Y-5Y
- ✓ GPWB Poland Government Bond 3Y+
- ✓ GPWB Poland Government Bond 5Y+

¹ W nawiasach wskazano odniesienia do wymogów w zakresie zawartości oświadczenia, zawartych w BMR oraz Rozporządzeniu Delegowanym Komisji (UE) 2018/1643 z 13 lipca 2018 r. uzupełniające rozporządzenie w odniesieniu do regulacyjnych standardów technicznych doprecyzowujących treść oświadczenia [...] („RTS”)

Portfel Indeksu GPWB Poland Government Floating Rate Bond obejmuje obligacje skarbowe o **oprocentowaniu zmiennym** o terminie zapadalności co najmniej 6 miesięcy.

Okoliczności, w jakich pomiar rynku może się stać niewiarygodny [art. 27 ust. 1 lit. a BMR, art. 1 ust. 3 lit. a-c RTS]

Administrator informuje, że pomiar rynku może w określonych przypadkach stać się niewiarygodny. Jest to możliwe na przykład w sytuacji, jeśli Rynek Treasury BondSpot Poland przestanie realizować funkcję platformy zorganizowanego hurtowego rynku Obligacji Skarbowych (zgodnie z informacją Ministerstwa Finansów z 21.01.2019 r. Treasury BondSpot Poland został wybrany jako rynek elektronicznego obrotu Obligacji Skarbowych przez banki posiadające status Dealerów Skarbowych Papierów Wartościowych na czas nieokreślony). W efekcie takich lub podobnych okoliczności, niezbędne będzie przeprowadzenie przez Administratora ponownego przeglądu i walidacji metody wyznaczania Indeksów, procesu konsultacji w zakresie wprowadzenia zmian w metodzie wyznaczania Indeksów oraz zaprzestania ich opracowywania.

Niezależne od Administratora czynniki wymagające dokonania zmian metody wskaźnika referencyjnego lub zaprzestania jego opracowywania [art. 27 ust. 1 lit. c BMR]

Administrator informuje Użytkowników Indeksów Obligacji Skarbowych o możliwości wystąpienia nieprzewidzianych okoliczności, w tym zdarzeń zewnętrznych poza jego kontrolą, skutkujących trwałymi zakłóceniami na rynku bazowym i brakiem Danych Wejściowych na potrzeby wyznaczania wartości Indeksów. W efekcie takich okoliczności, niezbędne będzie przeprowadzenie przez Administratora ponownego przeglądu i walidacji metod wyznaczania określonych Indeksów, procesu konsultacji w zakresie wprowadzenia zmian w metodzie wyznaczania Indeksów Obligacji Skarbowych lub zaprzestania opracowywania określonych Indeksów.

Wpływ zmiany metody lub zaprzestania opracowywania wskaźnika referencyjnego na użytkowników [art. 27 ust. 1 lit. d BMR]

Zmiany w zakresie metody wyznaczania Indeksów Obligacji Skarbowych lub potencjalne zaprzestanie opracowywania ich przez Administratora, może wpłynąć na:

- ✓ wszelkie umowy finansowe lub instrumenty finansowe, dla których dane Indeksy Obligacji Skarbowych stanowią odniesienie,
- ✓ stosowanie danych Indeksów Obligacji Skarbowych do pomiaru wyników funduszy inwestycyjnych.

Metoda opracowywania [art. 27 ust. 2 lit. b-c BMR]

Metoda opracowywania Indeksów Obligacji Skarbowych realnie odzwierciedla zachowanie zorganizowanego hurtowego rynku obligacji skarbowych, emitowanych przez Ministra Finansów w imieniu Skarbu Państwa, będących przedmiotem transakcji na Rynku Treasury BondSpot Poland.

Metoda opracowywania Indeksów nie przewiduje stosowania przez Administratora jakichkolwiek modeli lub metod ekstrapolacji.

Wartości Indeksów wyznaczane są trzy razy w ciągu Dnia Obrotu, przy czym:

- ✓ wartość wstępna Indeksu wyznaczana jest na podstawie Kursów TBSP.Price ustalonych na pierwszej Sesji TBSP.Price w danym Dniu Obrotu na Rynku, a w przypadku nieustalenia Kursów TBSP.Price dla danej serii o wchodzącej w skład Portfela Indeksu, przy wyznaczeniu wartości wstępnej Indeksu uwzględnia się ostatni ustalony dla tej serii obligacji Kurs TBSP.fixPrice,
- ✓ wartość końcowa Indeksu wyznaczana jest na podstawie Kursów TBSP.Price ustalonych na drugiej Sesji TBSP.Price w danym Dniu Obrotu,
- ✓ wartość zamknięcia Indeksu wyznaczana jest na podstawie Kursów TBSP.fixPrice ustalonych przez BondSpot zgodnie z Regulaminem Ustalania Kursów Referencyjnych.

Wartość Indeksu wyznaczana jest z dokładnością do dwóch miejsc dziesiętnych.

Wartości Indeksów są publikowane na stronie internetowej gpwbenchmark.pl trzy razy w ciągu Dnia Obrotu, przy czym:

- ✓ wartość wstępna publikowana jest o godzinie 10:15 w danym Dniu Obrotu,
- ✓ wartość końcowa publikowana jest o godzinie 16:45 w danym Dniu Obrotu,
- ✓ wartość zamknięcia publikowana jest o godzinie 17:20 w danym Dniu Obrotu.

W przypadku, gdy zostanie zmieniona godzina ustalenia Kursu Referencyjnego przez BondSpot w danym Dniu Obrotu, wartość Indeksów jest publikowana w ciągu 5 minut od ustalenia wartości.

W uzasadnionych przypadkach, Administrator ma prawo opóźnić publikację wartości Indeksu lub Indeksów albo odwołać publikację wartości Indeksu lub Indeksów. Informacja o decyzji opóźnienia bądź odwołania publikacji podawana jest niezwłocznie wraz z podaniem przyczyny jej podjęcia na stronie internetowej www.gpwbenchmark.pl.

Uzasadnienie przyjęcia wskazanej metody [art. 27 ust. 2 lit. b BMR]

Metoda wyznaczania Indeksów Obligacji Skarbowych została opracowana przez Administratora w taki sposób, aby mogła ona wiarygodnie odzwierciedlać zachowanie zorganizowanego hurtowego rynku obligacji skarbowych, emitowanych przez Ministra Finansów w imieniu Skarbu Państwa, będących przedmiotem transakcji na Rynku Treasury BondSpot Poland.

Oparcie Kursów Referencyjnych przez BondSpot o zasadę hierarchii z przyznaniem priorytetu danym transakcyjnym, stanowiło kluczowy argument dla wyboru Kursów Referencyjnych przez Administratora jako wiarygodnych danych wejściowych.

Wiarygodności Indeksów służą również przyjęte przez Administratora i przewidziane Regulaminem:

- ✓ stałe i jasne zasady kwalifikacji Obligacji Skarbowych do Portfela Indeksu,
- ✓ mechanizmy okresowej oraz nadzwyczajnej zmiany Portfeli Indeksów, w przypadkach tego wymagających,
- ✓ mechanizm bieżącej korekty Indeksu, polegający na reinwestycji płatności odsetkowych, dokonywanej poprzez przeliczenie Współczynnika Korygującego z upływem Dnia Obrotu, w którym dana seria Obligacji Skarbowych z Portfela Indeksu notowana jest po raz ostatni w danym okresie odsetkowym z prawem do odsetek.

Zmiana metody i zaprzestanie opracowywania; zarys procedur konsultacji publicznych na temat istotnych zmian metody [art. 27 ust. 2 lit. b BMR, art. 1 ust. 5 RTS]

Administrator przyjął definicję „istotnej zmiany” metody pomiaru rynku bazowego i przedstawił ją w Załączniku 1 do Regulaminu. Zgodnie z nią, istotną jest zmiana, która dotyczy elementów metody uznanych za kluczowe (Kluczowe Elementy Metody) i w przypadku jej wprowadzenia skutkowałaby zmianą przebiegu wartości Indeksu, przekraczającą określone progi istotności.

Administrator wprowadził progi istotności określające granice, po przekroczeniu których zmiana metody będzie traktowana jako zmiana istotna.

W zakresie wprowadzania zmian do metody, Administrator ściśle współpracuje z Komitetem Nadzorczym Wskaźników Referencyjnych Rynku Kapitałowego, który opiniuje i akceptuje poszczególne działania. W przypadku podjęcia decyzji o rozpoczęciu konsultacji publicznych, Administrator przygotowuje dokument konsultacyjny opisujący proponowaną zmianę oraz ocenę wpływu proponowanej zmiany na Indeks. Po upływie terminu, Zarząd przygotowuje publiczne podsumowanie uwag oraz informuje o wynikach konsultacji wszystkich zidentyfikowanych interesariuszy. Na podstawie rezultatów konsultacji, Administrator może podjąć decyzję o:

- ✓ wprowadzeniu zmiany metody, na podstawie przyjętego harmonogramu,
- ✓ modyfikacji propozycji zmiany metody i przeprowadzeniu ponownej oceny jej wpływu,
- ✓ rezygnacji ze zmiany,
- ✓ zaprzestaniu opracowywania Indeksu lub Rodziny Indeksów.

Charakterystyka danych wejściowych [art. 27 ust. 2 lit. c BMR]

Do wyznaczania Indeksów Obligacji Skarbowych Administrator wykorzystuje Kursy Referencyjne opracowywane i publicznie udostępniane przez BondSpot, które odzwierciedlają transakcje lub wiążące oferty ich zawarcia dotyczące Obligacji Skarbowych, zawierane przez uczestników Rynku Treasury BondSpot Poland na Sesjach Fixingowych. Łatwa dostępność Kursów Referencyjnych na stronie internetowej BondSpot https://www.bondspot.pl/fixing_obligacji oznacza, że nie są to dane podlegające przekazywaniu w rozumieniu BMR.

Kurs Referencyjny to wyrażona w punktach procentowych wartość za 100,00 złotych wartości nominalnej Obligacji Skarbowej.

Metoda stosowana przez BondSpot do ustalania danych wejściowych, jakimi są Kursy Referencyjne, oparta została o zasadę hierarchiczności, z przyznaniem priorytetu danym transakcyjnym.

Przyjmując Kursy Referencyjne jako dane wejściowe dla Indeksów, Administrator wziął pod uwagę, że są one adekwatne do dokładnego i wiarygodnego odzwierciedlenia rynku bazowego, w pełni weryfikowalne oraz łatwo dostępne (publikowane przez BondSpot).

Administrator do wyznaczania Indeksu wykorzystuje:

- ✓ Kurs Referencyjny TBSP.Price z pierwszej sesji TBSP.Price,
- ✓ Kurs Referencyjny TBSP.Price z drugiej sesji TBSP.Price,
- ✓ Kurs Referencyjny TBSP.fixPrice ustalony przez BondSpot w oparciu o Kurs Referencyjny TBSP.Price ustalony po ostatniej sesji TBSP.Price danego Dnia Obrotu, na której możliwe było ustalenie kursu TBSP.fixPrice.

Dane Wejściowe (jakimi są Kursy Referencyjne) wykorzystywane przez Administratora są równorzędne, tzn. Administrator nie wprowadził hierarchii ich wykorzystywania. Natomiast metoda stosowana przez BondSpot do ustalania Danych Wejściowych oparta została o zasadę hierarchiczności, z przyznaniem priorytetu danym transakcyjnym (zob. § 6. i 7. Regulaminu ustalania kursów referencyjnych TBSP.Price oraz TBSP.fixPrice²).

Stosowanie oceny eksperckiej i swobody uznania; środki kontroli i oceny swobody uznania [art. 27 ust. 1 lit. b, art. 27 ust. 2 lit. d BMR]

Administrator w wyznaczaniu Indeksów nie stosuje oceny eksperckiej ani swobody uznania w zakresie oceny danych wejściowych.

Procedury w okresach występowania warunków skrajnych lub w okresach, w których źródła danych dotyczących transakcji mogą być niewystarczające, niedokładne lub niewiarygodne [art. 27 ust. 2 lit. e BMR, art. 1 ust. 3 RTS]

Pomiar rynku bazowego może w nieprzewidzianych okolicznościach stać się niewiarygodny. Może tak się stać w sytuacji, gdyby Rynek Treasury BondSpot Poland przestał realizować funkcję platformy elektronicznego obrotu Obligacji Skarbowych (Treasury BondSpot Poland został wybrany jako rynek elektronicznego obrotu Obligacji Skarbowych na czas nieokreślony) lub w przypadku istotnego spadku liczby uczestników Systemu Dealerów Skarbowych Papierów Wartościowych. W efekcie takich okoliczności, niezbędne będzie przeprowadzenie przez Administratora przeglądu i walidacji metody wyznaczania Indeksów, procesu konsultacji w zakresie wprowadzenia zmian lub zaprzestania ich opracowywania.

² https://www.bondspot.pl/regulacje_TBSPoland

Okolicznościami nadzwyczajnymi, w których ilość danych wejściowych może być niewystarczająca, mogą być również przypadki zawieszenia lub odwołania Sesji przez BondSpot z powodu wystąpienia problemów technicznych, powodujących niedostępność lub niemożność wykorzystania Danych Wejściowych na potrzeby wyznaczania wartości Indeksów; w takim przypadku, Administrator decyduje i niezwłocznie informuje publicznie o opóźnieniu lub odwołaniu publikacji wartości Indeksów, do czasu przywrócenia dostępności Danych Wejściowych. Administrator wznowi wyznaczanie i podawanie wartości Indeksów do publicznej wiadomości oraz poinformuje o tym publicznie w jak najkrótszym możliwym czasie, zgodnie z przyjętymi procedurami reagowania w sytuacjach kryzysowych.

Procedury postępowania w przypadku błędów; określenie, kiedy wymagane jest powtórne wyznaczenie wskaźnika referencyjnego [Art. 27 ust. 2 lit. f BMR]

Zgodnie z Regulaminem, w uzasadnionych przypadkach Administrator może opóźnić lub odwołać publikację wartości Indeksu lub Indeksów. Może się to wydarzyć w sytuacjach wykrycia błędów. Nie przewidziano procedury powtórne wyznaczania.

W przypadku sytuacji nadzwyczajnych wynikających z incydentów operacyjnych Administrator w przypadku stwierdzenia opublikowania nieprawidłowych wartości indeksów obligacji dokonuje korekty i podaje prawidłowe wartości indeksów obligacji do publicznej wiadomości.

Potencjalne ograniczenia indeksów, w tym ich funkcjonowania na nie płynnych rynkach oraz w przypadku koncentracji danych wejściowych [Art. 27 ust. 2 lit. g BMR]

Wartością, która odzwierciedla prawidłowo sytuację na rynku bazowym z uwzględnieniem korekty Kursów Referencyjnych dokonywanej przez BondSpot, jest wartość zamknięcia Indeksów - publikowana o godzinie 17:20 w danym Dniu Obrotu.

Dlatego Administrator rekomenduje użytkownikom Indeksu jego stosowanie w wartości zamknięcia, publikowanej o godzinie 17:20 w danym Dniu Obrotu. Wartość wstępna Indeksów, publikowana o godzinie 10:15 w danym Dniu Obrotu oraz wartość końcowa Indeksów, publikowana o godzinie 16:45 w danym Dniu Obrotu, mają jedynie charakter informacyjny ze względu na możliwość wystąpienia korekt Kursów Referencyjnych.

W przypadku wystąpienia problemów technicznych po stronie Administratora lub BondSpot, powodujących niedostępność lub niemożność wykorzystania danych wejściowych, Administrator niezwłocznie informuje publicznie o opóźnieniu lub odwołaniu publikacji wartości Indeksu Indeksów do czasu usunięcia problemów technicznych, postępując zgodnie z obowiązującymi procedurami planu ciągłości działania. Administrator wznowi kalkulację i podawanie wartości Indeksów do publicznej wiadomości oraz poinformuje o tym publicznie w jak najkrótszym możliwym czasie.

Wskaźniki referencyjne stóp procentowych [art. 1 ust. 1 lit. d RTS, art. 3 RTS]

Indeksy Obligacji Skarbowych nie kwalifikują się jako wskaźniki referencyjne stóp procentowych w rozumieniu Rozporządzenia o Wskaźnikach Referencyjnych.

Przeglądy i aktualizacje [art. 27 ust. 1 BMR]

Oświadczenie podlega regularnym przeglądom, nie rzadziej niż co dwa lata, lub za każdym razem, gdy nastąpi istotne zmiany metody oraz zmiana Indeksów.

Wskaźniki referencyjne danych regulowanych [art. 1 ust. 1 lit. d RTS]

Indeksy Obligacji Skarbowych nie kwalifikują się jako wskaźniki referencyjne danych regulowanych w rozumieniu Rozporządzenia o Wskaźnikach Referencyjnych.

Istotne wskaźniki referencyjne [art. 1 ust. 1 lit. d RTS]

Indeksy Obligacji Skarbowych nie kwalifikują się jako istotne wskaźniki referencyjne w rozumieniu art. 3 ust 1 pkt 26 Rozporządzenia o Wskaźnikach Referencyjnych.

Towarowe wskaźniki referencyjne [art. 1 ust. 1 lit. d RTS]

Indeksy Obligacji Skarbowych nie kwalifikują się jako towarowe wskaźniki referencyjne w rozumieniu Rozporządzenia o Wskaźnikach Referencyjnych.

Kluczowe wskaźniki referencyjne [art. 1 ust. 1 lit. d RTS]

Indeksy Obligacji Skarbowych nie stanowią kluczowych wskaźników referencyjnych w rozumieniu Rozporządzenia o Wskaźnikach Referencyjnych.

Unijne wskaźniki referencyjne transformacji klimatycznej oraz unijne wskaźniki referencyjne dostosowane do porozumienia paryskiego [art. 27 ust. 2a BMR]

Indeksy Obligacji Skarbowych nie kwalifikują się jako unijne wskaźniki referencyjne transformacji klimatycznej lub unijne wskaźniki dostosowane do Porozumienia Paryskiego.

Czynniki z zakresu ochrony środowiska, polityki społecznej i ładu korporacyjnego [art. 27 ust. 2a BMR]

Metoda wyznaczania Indeksów Obligacji Skarbowych nie uwzględnia czynników ESG.

Dostosowanie do celu redukcji emisji dwutlenku węgla, osiągnięcia celów porozumienia paryskiego [art. 27 ust. 2a BMR]

Metoda wyznaczania Indeksów Obligacji Skarbowych nie uwzględnia realizacji celów redukcji emisji dwutlenku węgla lub osiągnięcia celów Porozumienia Paryskiego.

Niniejsze oświadczenie uzupełnia następującą dokumentację opublikowaną na [stronie internetowej Administratora](#):

- ✓ Regulamin Rodziny Indeksów Obligacji Skarbowych
- ✓ Polityka zarządzania konfliktami interesów w GPW Benchmark S.A.
- ✓ Informacja nt. przyjmowania i rozpatrywania skarg
- ✓ Zestawienie kluczowych terminów dotyczących Rodziny Indeksów Giełdowych, Rodziny Indeksów Obligacji Skarbowych, Indeksu CEEplus oraz Indeksu GPWB-CENTR
- ✓ Procedura przeglądu i zmiany Metod dla Wskaźników Referencyjnych Rynku Kapitałowego (wyciąg)